

Werk in uitvoering – 5

Pieter Wisse

21. werk(en) aan middelenbeheer

De reeks met doorgenummerde paragrafen (en figuren) waarvan dit de vijfde aflevering is, behandelt werk in uitvoering ... en is het vanwege zijn open, doorlopende ontwerp karakter zelf óók.¹ Vanaf *Werk in uitvoering – 2*, zie daar paragraaf 7, kan desgewenst resp. zonedig voor vòlgende verbijzonderingen op het volgende onderscheid worden voortbordurd:

Een (werk)object kan gelden als het – beoogde – resultaat (lees ook: doel) van een (werk)proces, maar het kan ook een middel ervoor zijn. En een resultaat (output) van een eerder proces, kan (pas) een middel (input) vormen voor een volgend proces.

Dat is precies waarom het – ook – met zgn asset management allemaal ‘draait.’² Want, algemeen beschouwd, is een asset (Engels) een middel.³ En middelenbeheer betreft (dus) eveneens ... werk in uitvoering zoals hier stelselmatig bedoeld. Kortom, onderhavige ontwerpreeks gaat kennelijk netzogoed over zulk beheer, ofwel asset management in de opzettelijk ruimst gezochte betekenis van die aanduiding. Dat is eenvoudigweg een kwestie van passende perspectiefverruiming.

Wat hier volgt als vijfde aflevering is daarom overwegend gewijd aan de toets van eerdere afleveringen. Zijn de eerder opgestelde conceptuele modellen inderdaad onverminderd toepasselijk voor middelenbeheer? Zijn er eventueel aanleidingen voor aanpassingen, en welke zijn dat op hoofdpunten en -lijnen?

22. van homogene hiërarchie naar intermediaire systematiek

Meteen in *Werk in uitvoering – 1*, paragraaf 1, is de zgn homogene hiërarchie voorgesteld als samengestelde model(leer)module. Die module is vervolgens divers benut. In de modellen, zie daarvoor de figuren, zijn de toepassingen eenvoudig herkenbaar aan de vetgedrukte

---

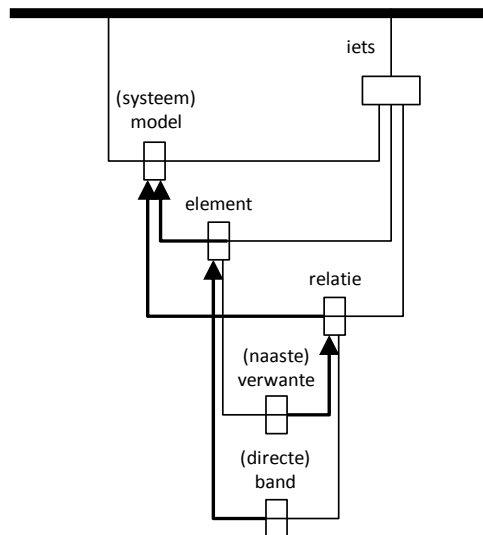
¹ De eerder verschenen afleveringen zijn achtereenvolgens *Werk in uitvoering – 1* (november 2014, paragrafen 1-5), *Werk in uitvoering – 2* (december 2014, paragrafen 6-11), *Werk in uitvoering – 3* (december 2014, paragrafen 12-18) en *Werk in uitvoering – 4* (maart 2015, paragrafen 19-20).

² Dat thema, asset management dus, bracht Jan van Til op tijdens een van onze terugkerende informatiekundige ontwerpgesprekken. Bij die gelegenheid bespraken we o.a. welk gevolg we zouden geven aan onze notitie *Stelselmatige impuls tot energieverkeer (deel 1): Introductie, energielandschap in verandering* (2015). Zo kwam ik op de gedachte dat met de *Werk in uitvoering*-reeks – nota bene, met dank aan Herman Walta voor wat ik graag opvat als zijn aansporing voor de afleveringen die ik tot dusver ‘ontwierp’ – weleens vergaand het antwoord beschikbaar kon zijn op de vraag naar werkelijk stelselmatige opzet van middelenbeheer. Door dat hier na te gaan, en uiteraard slechts wanneer de noodzakelijke toets gunstig uitpakt, kunnen Van Til en ik er voor ons vervolgschrift over – capaciteitsbeheer voor – energieverkeer naar verwijzen, zodat wat dáár de hoofdboodschap is (ook) duidelijk herkenbaar is en blijft.

³ Voor een stelselmatige oriëntatie is het Engelse woord resource – alweer – geschikter, want neutraler, dan asset. In asset zit het eigenaarsperspectief reeds besloten. Dat belemmert prompt de adequate opzet van een voorziening voor verschillende eigenaren, in verschillende relaties enzovoort tot met erkenning van overige betrokkenen met hun belangen. Dergelijke variëteit is op alsmáar ruimere schaal, van heuse infrastructuur dus, juist regel. Dit verklaart de voorkeur hier voor het Nederlandse woord middel, en bijgevolg voor middelenbeheer.

hoofdletter: **H**. De overzichtelijkheid door gelijksoortige hiërarchie-elementen houdt echter een beperking in. Zodra samenstellende delen ongelijksoortig zijn, schiet een homogene hiërarchie immers naar zijn aard tekort.

Een algemener geldige opzet dan volgens systeembenadering kan ik me niet voorstellen. Daarvan hebben Jan van Til en ik een model gemaakt voor ons opstel *An intermediary metasystematics* (2013). Daaruit is figuur 6 hier – vertaald, en bewerkt – overgenomen als figuur 23.

figuur 23: door – toevoeging van – registratie van (naaste) verwantschap resp. (directe) verbanden is een systeem nodig en voldoende expliciet bekend.

23. stelselmatige begrippen en hun namen

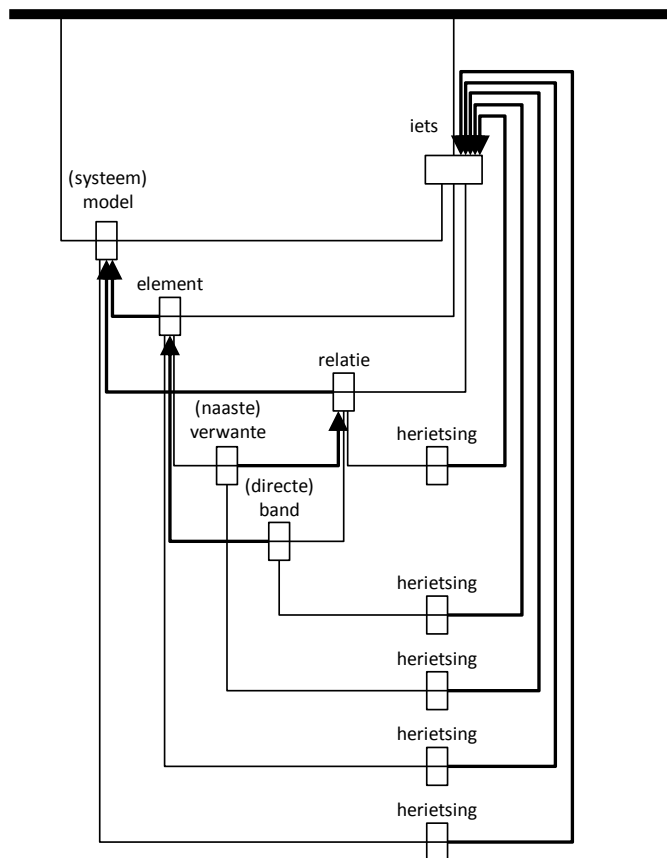
De verschijning van iets wekt wellicht verwondering. Zoiets vaags zit toch alleen maar in de weg?

Nu is kenmerkend voor reële stelselschaal dat variëteit onmogelijk uitputtend valt te modelleren. Dat lukt domweg nooit en komt o.a. omdat die variëteit ... veranderlijk is. Maar omdat juist vanwege zulke dynamiek met onvoorspelbaarheid van dien op voorhand niets uitgesloten mag zijn, omvat het meest flexibele model daarvoor de uitdrukking van de radicaalst denkbare ontologische veronderstelling. Aan de dito veranderlijke grens van het kenvermogen, verbeeld als horizon (vette, horizontale lijn), verschijnt dan allereerst ... iets. Dat is als zodanig door verder ... niets gekenmerkt. Aldus is iets optimaal beschikbaar voor samenhang tussen nadere verbijzonderingen. Een scharnier werkt vergelijkbaar; daarvoor is het – zo min mogelijk – onderdeel van deur noch wand.⁴

Het valt hopelijk vlot te herkennen dat de opzet zoals geschetst met figuur 23 tevens de mogelijkheid biedt om een homogene hiërarchie samen te stellen. Dat gaat vanwege de extra explicitering wat omslachtiger, maar dat is voor zulke modules dan de prijs om óók willekeurige(r) samenstellingen te faciliteren.

⁴ De indruk dat informatiekundig modelleren beheersing van grondlagenfilosofie vergt, is juist. Er zijn echter nog geen informatiekundige opleidingen die daaraan aandacht besteden, laat staan voorrang geven. Dat vormt een voornamelijk oorzaak dat er nog niet of nauwelijks informatiekundige ontwerpers zijn die berekend zijn op opgaven op stelselschaal. Een forse rem op passende vakopleidingen is het onvermogen van potentiële opdrachtgevers om in termen van – hun verantwoordelijkheid voor bijdragen aan – infrastructuur voor informatieverkeer te denken resp. handelen. Kortom, de uitgesproken vraag ontbreekt (terwijl de latente behoefte groeit).

In beginsel kan elke systeemgerichte verbijzondering dienen als aanknopingspunt voor verdere verbijzondering(en).⁵ Dat zijn er volgens figuur 23 vijf, te weten van (systeem)model tot en met (directe) band. Zulke herhaling valt te vermijden door alle knooppunten in kwestie tot extra exemplaren van de soort waaruit zij verbijzonderd zijn te ... verbijzonderen. Dat is ook al gebeurd in *An intermediary metasystematics*, zodat daaruit figuur 7 hier – eveneens vertaald, en bewerkt – als figuur 24 verschijnt.

figuur 24: verdichting tot enkel aanknopingspunt voor verdere verbijzondering(en).

Een exemplaar van iets dat resultaat van herietsing is, kan altijd worden herleid tot zijn ‘bron,’ dwz het exemplaar van (systeem)model òf element òf relatie enz. waarvan het, inderdaad in zo’n geval nogal paradoxaal aangeduid, de verbijzondering vormt.

De verdichting via herietsing is uiteraard ontoelaatbaar, indien verdere verbijzondering dient te stoeien op eerdere verbijzondering. Concreter, als het uitmaakt dat het aanknopingspunt een exemplaar betreft van (systeem)model òf element òf relatie enz. Als dat speelt, moet het model ‘gewoon’ uitgebreid blijven.

Met zgn herietsing is eerder overigens reeds het doel van flexibel middelenbeheer beoogd, te weten om op willekeurige manieren samenhang tussen verschillende (systeem)modellen te

⁵ Volgens de toegepaste modelleermethode annex –taal *Metapatroon* (Engels: Metapattern) figureert een aanknopingspunt in de hoedanigheid van object en/of situatie. Uitgedrukt in termen van de tekendimensie volgens de semiotische enneade gaat het om signatuur en/of context, vandaar de kenschets contextuele verbijzondering voor Metapatroon. De enneade is een structurele uitbreiding van de triade die volgens C.S. Peirce model stond voor zgn semiosis. Voor ontwikkeling van triade tot enneade zie hoofdstukken 2 en 4 in *Semiosis & Sign Exchange; design for a subjective situationism* (Information Dynamics, 2002). Op p. 14 van het opstel *William James als voorbeeldige randfiguur* (2015) toon ik “de achtereenvolgende terminologische varianten van de enneade [...]. Nota bene, de structuur is onveranderd gebleven.”

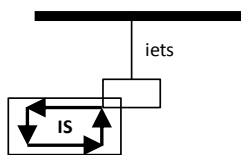
vestigen. Nota bene, òmgekeerd staat de mogelijkheid toe om willekeurige(r) criteria te hanteren voor wat geldt als het ene en andere systeem, enzovoort.

Het gevolg van explicitering van radicale ontologisering is overigens her en der een verwonderlijk woord. Daarvan is herietsing dus een ‘duidelijk’ voorbeeld. Een gevorderde informatiekundig ontwerper vindt voor stelselmatige ontwerpogaven echter gauw niets normaler klinken.

24. blijft handig: (zeer) compacte weergave

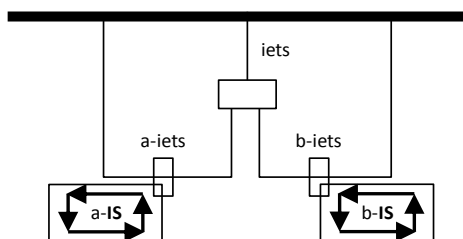
De aanleiding om aan een samenstelling(soptie) te denken met – veel – méér mogelijkheden dan een homogene hiërarchie is nu juist om verband tussen òngelijksoortige delen te kunnen leggen. Zodra van alles en nog wat tot één en hetzelfde systeem kan behoren, is een naam ervoor echter niet langer vanzelfsprekend (die voor een homogene hiërarchie ‘domweg’ bestaat uit de naam van het ene soort ‘bouwsteen’ waarvan exemplaren verschijnen). Sterker nog, dankzij intermediaire systematiek volstaat het model van figuur 24 als ènkele abstractie. Daarom ligt voor overzichtsmodellen een beknopte weergave ervan voor de hand. Zie figuur 25, met **IS** als afkorting van intermediaire systematiek. De – verdere – afspraak luidt dan om voor verbijzondering van een herietst ... iets – althans, als dat is gebeurd via intermediaire systematiek – het symbool voor **IS** als aanknopingspunt te nemen (want anders ontstaat verwarring over iets als, zeg maar, direct aanknopingspunt).

Nogmaals, zo’n compacte weergave is slechts houdbaar zolang de reductie door herietsing geen reële verschillen verdoezelt.

figuur 25: intermediaire systematiek geabstraheerd tot aanknopingspunt voor verbijzondering.

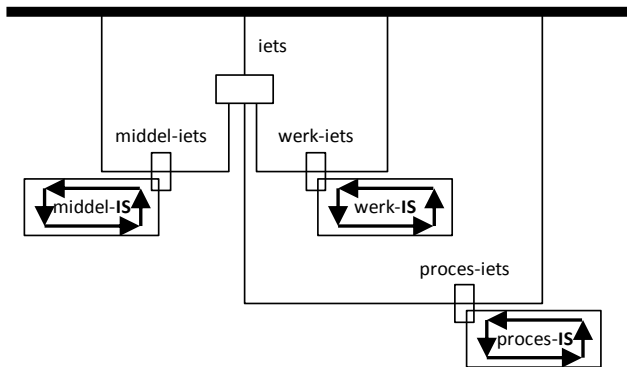
Indien de systeembenadering inderdaad de algemeenst denkbare modelleeroptie biedt, geldt figuur 25 als abstractie van èlk model. Maar dat kan nietszeggend overkomen. Zo kan het praktisch(er) zijn om in eerste aanleg méér dan één intermediaire systematiek te modelleren. Figuur 26 toont hoe dat opgaat voor het aantal twee (en het beginsel is gelijk aan dat voor twee homogene hiërarchieën). Voor grotere aantallen geldt dan méér van datzelfde. Let wel, dat vermenigvuldiging tot systematieken indruist tegen het beginsel van ... systematiek.

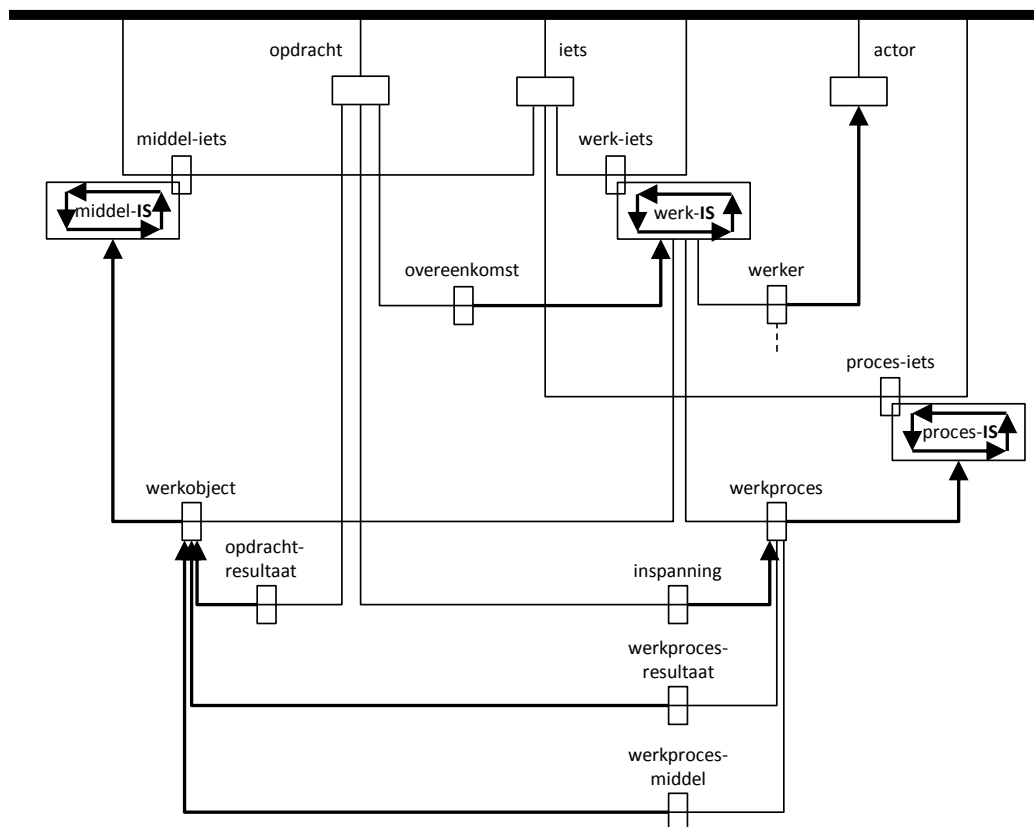
figuur 26: vermenigvuldiging van soorten samenstellingen met hun exemplaren.

25. eerdere afleveringen nalopen

Met ingang van *Werk in uitvoering – 3*, paragraaf 7, geldt een “andere insteek.” Niet langer geldt werk als afgeleid van opdracht – wat voor een projectadministratie redelijk klinkt – maar omgekeerd. Dat leidt tot een hoofdindeling volgens werk, object en proces. De homogene hiërarchieën vanaf afbeelding 12 kunnen worden vervangen door – omvattender – intermediaire systematieken.⁶ Dat laat figuur 27 zien. Om het accent op middelenbeheer te verduidelijken, is in figuur 27 sprake van middel ipv object (maar structureel verschil maakt dat niet).

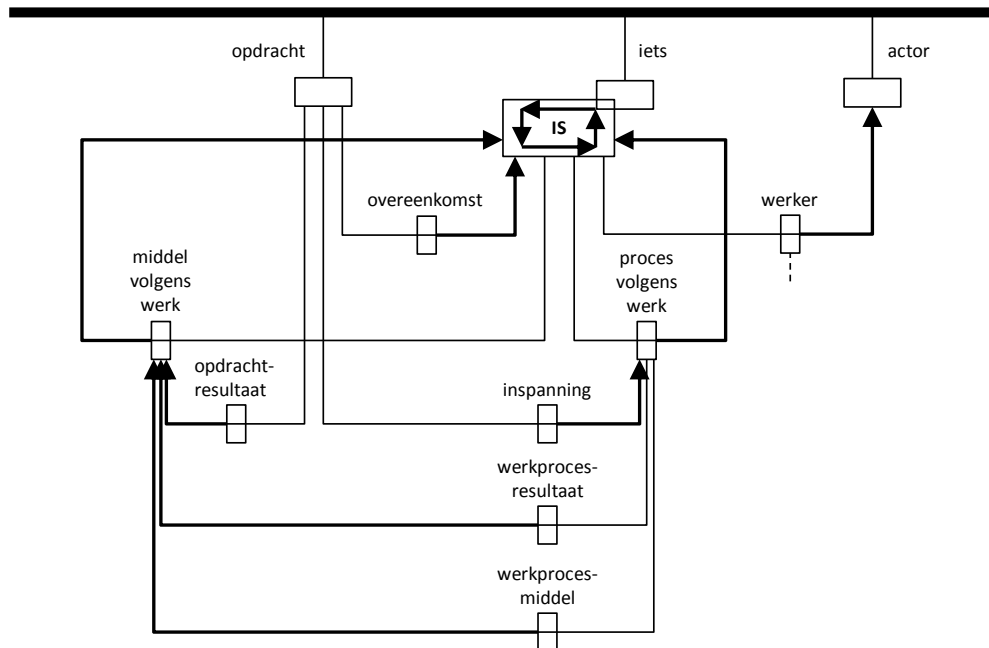
figuur 27: enkele gespecialiseerde(re) intermediaire systematieken.

figuur 28: verrijking door vervanging van homogene hiërarchieën door intermediaire systematieken; overig model blijft ongewijzigd te – kunnen – blijven.

⁶ Daar is werk enkelvoudig opgenomen. Voor werk wordt hier eveneens een intermediaire systematiek verondersteld. Die houdt (dus) enkelvoudigheid in, zij het – wat – omslachtiger geregistreerd.

De verdere modellen in zowel *Werk in uitvoering – 3* als *Werk in uitvoering – 4* laten zich vervolgens structureel òngewijzigd omzetten. Dat levert her en der een overzichtelijker beeld op, omdat voor allerlei – verdere – verbijzonderingen nu de compacte weergave van een complete intermediaire systematiek als aanknopingspunt verschijnt. Als – overzichtelijk – voorbeeld is hier figuur 19 uit *Werk in uitvoering – 3* omgezet met nu figuur 27 als basis. Dat levert allereerst – het model in – figuur 28 op. Dat leidt tot figuur 29 door het inzicht dat ieder meervoud van intermediaire systematiek inconsequent is en daarom vroeg of laat averechts werkt.

figuur 29: consequent door intermediaire systematiek in enkelvoud.

26. intermezzo: informatieronde

De *Werk in uitvoering*-reeks mikt zeker in eerste aanleg op inzicht. Het moet (dus) duidelijk zijn, dat daadwerkelijke informatievoorziening niet één-twee-drie volgens deze ontwerpmodellen mogelijk is. De afleveringen verkennen grotere samenhang, in de veronderstelling dat reële behoefte bestaat aan (handelings)overzicht.

Ook en vooral voor middelenbeheer hebben organisaties inmiddels elk allerlei informatiesystemen in gebruik, al naar gelang aandacht voor soorten van middelen resp. aspecten ervan. Er valt reeds veel te verbeteren door die systemen vooral òngewijzigd te laten en ‘eerst maar eens’ rapportages te produceren zo samenhangend als dat met informatie uit bestaande systemen mogelijk is. De extra voorziening die daarvoor nodig is, moet opzettelijk minimalistisch zijn. Dat lukt met een zgn informatieronde. De beschrijving van een dergelijk metaregister voert hier te ver. Zie *Stelselmatig overzicht via informatiesleutels* (2013).⁷

⁷ Mede-auteur is Martijn Houtman, medewerker van Information Dynamics. Houtman heeft het programmatuurplatform voor Metapatroon opgezet. Dat heet KnitbITs, met o.a. daarvan afgeleid KnitbITs IR (waarbij IR voor informatieronde staat). Ook Jan van Til levert bijdragen aan theorie van informatieronde.

27. financieel beheer, en verder

Ook in het opzetten resp. volgen van zgn levenscyclus van middelen is met eerdere modellen in deze ontwerpreeks reeds voorzien; zie paragraaf 20 in *Werk in uitvoering – 4*. Wat echter nog niet expliciet de revue passeerde, is o.a. financieel beheer. Maar ook dat laat zich inrichten als variatie op het reeds gevestigde thema. Het gaat om samenloop van functionaris en werkproces, met een sjabloon voor – eventuele – journaliseringen e.d.

Zo zijn er soorten en aspecten waarvoor tot in detail verkend moet worden, of daarvoor met deze ontwerpreeks een adequate basis voorgesteld is en, zo ja, welke eventuele verdere verbijzonderingen nodig en voldoende zijn.

Op infrastructurele schaal mikt deze ontwerpreeks van meet af aan. Bijvoorbeeld, zie *Werk in uitvoering – 1* voor variëteit van opdrachtgevers resp. –nemers inclusief rolwisselingen bij – verdere – uitbestedingen e.d. En in deze aflevering is door toevoeging van intermediaire systematiek een opzet met passende variëteit geschetst voor synthese van multimodale (verkeers)voorzieningen.

28. veranderkundige aandacht

Hier laat zich overigens wederom een drempel, zo niet bijzonder lastige hindernis, merken voor stelselmatig middelenbeheer. Medewerkers zijn gewend - geraakt – aan eigen, aparte middelen, dus óók voor ‘hun’ aandeel aan middelenbeheer. Bijgevolg raakte zulk beheer versnipperd, dat is onvermijdelijk gevolg. De oorzaak van te ver doorgevoerde concretisering blijft echter onbestreden, laat staan dat abstractie als enige oplossing voor stelselmatig beheer wordt erkend.

Onder de noemer van integrale aanpak gaan veranderprojecten ook voortdurend mis. Steevast blijkt zo’n aanpak feitelijk echter ònstelselmatig.⁸ Daarom koesteren medewerkers terecht volop wantrouwen zodra ze ‘hun’ informatiesysteem dreigen te verliezen. Nogmaals, meestal hebben ze volkomen gelijk dat het aangekondigde systeem-voor-alles averechts uitpakt. Het doet eerder niets en aldus kunnen ze dus zelfs hun ‘eigen’ werk ook niet langer verantwoord doen. Vooral daarom is het praktisch een must om met een informatieronde te beginnen: Blijf overal zoveel mogelijk van òf!⁹

15 september 2015, webeditie 2015 © Pieter Wisse (Information Dynamics)

---

⁸ Zoiets als het uitvergroten van één soort c.q. aspect, of van slechts een beperkt aantal ervan, wekt slechts een valse suggestie van integratie. Dat pakt ‘precies’ verkeerd uit, doordat overige soorten/aspecten des te meer in de verdrinking raken en zelfs maar de kàn op samenhang verdwijnt.

⁹ Motto voor *Stelselmatig overzicht via informatiesleutels*.